

REKTORSKÉ, REGENTSKÉ A KONVIKTUÁLNÍ PEČETI OLOMOUCKÉ UNIVERZITY OD KONCE 16. STOLETÍ DO ROKU 1747

Jan Štěpán

Jak je uvedeno v práci Emila Hoška a Františka Šantavého, mezi nejdůležitější předměty, které univerzitu činí univerzitou, patří mimo insignie také pečeti či v novější době razítka.¹ Nejinak tomu bylo a je v případě olomoucké univerzity, kde již byla tato problematika rozpracována. Cílem tohoto příspěvku je doplnit uváděné pečeti univerzitních rektorů o prozatím neznámé a dále o pečeti konviktu a regentů.²

Rektor byl na univerzitě vždy nejvyšším představitelem a dokazují to mimo jiné dochované písemnosti, ve kterých jako zástupce univerzity vystupuje, a které jsou pečetěny rektorskou pečetí. Přestože se jednalo o pečeti s obecně neměnným pečetním polem, ukazuje se, že zde přesto byla variabilita mezi pečetěmi jednotlivých rektorů. Rozdíly spočívaly většinou v rozdílech uměleckého zpracování obrazu pečetního pole či ve vynechání textu opisu nebo v použití jiného typu písma.³ Stejně je tomu v případě regentů, tedy nejvyšších hospodářských správců semináře, konviktu a celé univerzity. Od rektorských pečetí se většinou liší pouze tím, že je v opise místo rektor uvedeno regent. Jako poslední jsou uvedeny pečeti konviktu, které se opět liší zpravidla jen opisem.

Ze všech pečetí je zřejmá jistá jezuitská strohost, která jako hlavní vzor pečetního obrazu volí písmena IHS = Iesus Hominum Salvator, kde z příčného břevna písmene H vyrůstá kříž, dole tři hřeby spojené hroty a vše umístěno v plamenném oválu. Následuje opis a ohrazení pečetního pole linkou, věncem nebo perlovcem. Přesto však můžeme konstatovat, že jednotlivé pečeti odlišuje způsob jednoduchého, či detailního zpracování těchto jednotlivých prvků pečetního obrazu. Alespoň v některých případech je zde zřejmá snaha o zvýraznění plastičnosti či volbu složitějších tvarů těchto prvků. Jako příklad lze uvést rozdíly mezi použitými kříži, kdy jednoduchý břevnový kříž střídá plastičtější kříž jetelový či liliový.

Ač se zřejmě stále nejedná o celkový počet používaných typářů, je variabilita dochovaných pečetí vůči zhruba dvouletému funkčnímu období jednotlivých rektorů či

¹ ŠANTAVÝ, František – HOŠEK, Emil: *Organizace/pečeti a insignie olomoucké univerzity v letech 1573/1973*. Olomouc 1980, s. 13, 23.

² Tamtéž, s. 32, 133.

³ Tamtéž, s. 29.

regentů relativně nízká. Univerzálnost legendy pečeti způsobuje, že konec funkčního období rektora neznamená konec užití typáře, ale nadále umožňuje jeho nerušené používání. Předpoklad vzniku nového typáře tak teoreticky byl nutný pouze v případě, že starý byl jakýmkoliv způsobem poškozen. Případ zásadní změny pečetního obrazu nebo textu legendy totiž v daném období nenastal.

Výskyt jednotlivých typů pečeti ukazuje, že se někdy jejich užití vzájemně překrývá, takže se se starou pečetí můžeme setkat ještě i poté, co se již delší dobu vyskytuje pečeť nová. To znamená, že původní typář zůstal zachován, a je dokonce možné, že po jisté době záleželo spíše na dané osobě, který typář po svých předchůdcích použije. Například typář, který používal Řehoř Král v roce 1668, použil již v roce 1641 Jiří Schoenberg, v roce 1662 vicerektor Jiří König, 1667 Simon Schürer a v roce 1674 Matouš Zeidler. Přesto však samotný Řehoř Král použil v roce 1669 pečeť uvedenou v tomto soupisu pod číslem I. Stejnou pečeť ale pečetil již Eustach Remigius v roce 1654.⁴

K popisu pečeti je použito stejné schéma, které použili zmiňovaní Hošek s Šantavým: a) charakter pečeti a její majitel; b) tvar pečeti; c) rozměry pečeti; d) opis, jeho ohraničení a transliterace; e) pečetní znamení; f) doba užívání pečeti a doklady o tom. Vynechána byla pouze položka typář, neboť není známo, že by se dochoval u kterékoliv z uvedených pečeti.⁵

Rektorské pečeti:

I.

- a) Pečeť rektora olomoucké jezuitské koleje;
- b) oválná;
- c) 17 × 14;
- d) okraj tvoří perlovec, v něm opis:
+RECTOR.COL.OLOMVCENSIS;
- e) emblém jezuitského řádu, nad ním maltézský kříž s body nad břevny překrývající jednoduchý ondřejský kříž, dole tři hroty se dotýkající hřeby, znamení v plamenném oválu;
- f) na listech rektorů Eustacha Remigia z 1. března 1654 a Řehoře Krále z 15. března 1669 (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc (ZAOpO), fond Vs Lipník, kart. listin č. 6, inv. č. 68; kart. listin č. 15, inv. č. 209)

II.

- a) Pečeť rektora olomoucké jezuitské koleje;
- b) oválná;
- c) 31 × 27;
- d) mezi věncem s linkou a linkou:
+RECTORIS.COLLEGY.SOCIETATIS IESV.OLOMVCY;

---

⁴ Jednotlivé příklady odpovídají uvedeným pečetem.

⁵ ŠANTAVÝ, F. – HOŠEK, E.: c. d., s. 133.

- e) emblém jezuitského řádu, z břevna písmene H vztyčen kříž se zkosenými berličkami překrývající jednoduchý ondřejský kříž, dole tři hroty se dotýkající hřeby, znamení v plamenném oválu;
- f) na listu rektora Jiřího Weise ze 14. října 1685 (ZAOpO, fond Arcibiskupství Olomouc (AO), kart. 417, fol. 178v), na listech rektora Jana Heilmana z 12. prosince 1734 a 30. června 1735 (ZAOpO, fond Arcibiskupská konsistoř Olomouc (ACO), kart. 2450, sign D 3)

III.

- a) Pečeť rektora olomoucké jezuitské koleje;
- b) oválná;
- c) 25 × 19;
- d) mezi provazcem a linkou:
+RECTORIS COLL SOC.IESU OLOMUCY;
- e) emblém jezuitského řádu, z břevna písmene H vztyčen tlapatý kříž volných ramen překrývající jednoduchý ondřejský kříž, tři dole se křížící hřeby, znamení v plamenném oválu;
- f) na popisu hranic kláštera Hradisko a Jezuitské koleje z 10. prosince 1717, rektor Karel Pfefferkorn, (ZAOpO, fond Vs Klášterní Hradisko, kart. 1, sign 8)

Regentské pečeti:

IV.

- a) pečeť regenta olomoucké koleje?;
- b) oválná;
- c) 22 × 13;
- d) bez legendy;
- e) okraj tvoří přerušovaný perlovec, ozdobná majuskulní písmena IHS, z břevna písmene H vyrůstá bodový liliový kříž, ze stran k němu směřují dvě kvetoucí lilie, dole tři kvetoucí lilie spojené stonky;
- f) na listu Jiřího Durase, regenta olomouckého semináře, z 6. června 1584 (ZAOpO, fond AO, papírové listiny, sign C III b 9/5)

V.

- a) pečeť regenta olomoucké jezuitské koleje;
- b) oválná;
- c) 22 × 19;
- d) mezi perlvcem a linkou:
+*REGENTIS COLL:CONV:S:I:OLOMVCII;
- e) emblém jezuitského řádu, z břevna písmene H vyrůstající kříž se zkosenými berličkami překrývající jednoduchý ondřejský kříž, dole tři hroty se dotýkající hřeby, znamení v plamenném oválu;
- f) na listu Václava Schwertfera, regenta koleje, z 29. listopadu 1660 (ZAOpO, fond ACO, kart. 2450, sign D 3)

VI.

- a) pečeť regenta olomoucké jezuitské koleje;
- b) oválná;
- c) 22 × 19;
- d) mezi věncem s linkou a dvojlinkou:
+ REGENTIS.COLL:CONV:S:I:OLOMVCII;
- e) emblém jezuitského řádu, z břevna písmene H kůl, na kterém je kotvicový kříž s body nad břevny překrývající jednoduchý ondřejský kříž, dole tři hroty se dotýkající hřeby, znamení v plamenném oválu;
- f) na listu Jana Bocka, regenta koleje, z 30. listopadu 1687 (ZAOpO, fond AO, kart. 417, sign. Bb 53, fol. 239v)

VII.

- a) pečeť regenta olomoucké jezuitské koleje;
- b) oválná;
- c) 28 × 24;
- d) mezi věncem s linkou a linkou:
+ REGENTIS COLL:CONVICTO:S:I:OLOMUCII;
- e) emblém jezuitského řádu, z břevna písmene H vyrůstající tlapatý kříž překrývající ondřejský jetelový kříž, dole tři hroty se dotýkající hřeby, znamení v plamenném oválu;
- f) na listu Jana Roschmanna, regenta koleje, z 1. září 1745 (ZAOpO, fond ACO, kart. 3795)

Konviktuální pečeti:

VIII.

- a) pečeť olomoucké koleje;
- b) oválná;
- c) 22 × 19;
- d) mezi věncem s linkou a nahoře přerušenou linkou:
COL:CON S:I:OLOM;
- e) emblém jezuitského řádu, z břevna písmene H vyrůstající kříž se zkosenými berličkami překrývající jednoduchý ondřejský kříž, dole tři hroty se dotýkající hřeby, znamení v plamenném oválu;
- f) na listu Jakuba Hacka, regenta olomoucké koleje, z 19. března 1629 (ZAOpO, fond Metropolitní kapitula Olomouc (MCO), kart. 1089, sign. N 9)

IX.

- a) pečeť olomoucké koleje;
- b) oválná;
- c) 34 × 27;
- d) mezi věncem s linkou a linkou:
*COLLEGY*CONVICT*SOCIET IESV*OLOMVC*;

- e) na zděném podstavci tvaru kvádru stojí ozdobná monstrance, po jejíchž stranách jsou ozdobné ornamenty, na vrcholku monstrance je plamené slunce s emblémem jezuitského řádu, z břevna písmene H vyrůstá tlapatý kříž, dole tři hroty se dotýkající hřeby;
- f) na listu z 3. března 1690 (ZAOpO, fond MCO, kart. 142, sign. D VI z 2)

Zusammenfassung

SIEGEL DES REKTORS, DES REGENTEN UND DES KONVIKTS DER OLMÜTZER UNIVERSITÄT VON ENDE DES 16. JAHRHUNDERTS BIS 1747

Aus der Epoche unter der Jesuitenverwaltung wurden bisher nur zwei Siegel der Würdenträger der Olmützer Universität angeführt. Dieser Aufsatz erweitert und ergänzt ihre Zahl um unbekante Siegel des Rektors, des Regenten und des Konvikts. Das Aussehen der Siegel, gegeben durch das Symbol des Jesuitenordens, d. h. die Buchstaben IHS in der Feuersonne, wiederholt sich ohne Unterschied auf allen. Die einzelnen Siegel unterscheiden sich voneinander nur in kleinen Details und in der Kunstauffassung des Graveurs der bestimmten Siegelpresse. Die Universalität der Abschrift, die den Namen der bestimmten Person nicht enthält, ermöglicht eine langfristige Anwendung von einzelnen Siegelpressen, trotzdem zeigt es sich, daß mindestens zwei Siegel gleichzeitig gebraucht wurden, und zwar von verschiedenen Rektoren.

Übersetzt von Kateřina Balatková

Mgr. Jan Štěpán
Zemský archiv Opava,
pobočka Olomouc
U Husova sboru 10
Olomouc

Obrazová příloha, římské číslice odpovídají pořadí v článku

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.